

מחזה יוני קלאסי - אנטיגונה / סופוקלס

ערכה איריס פלאום

מטרת המחזה "אנטיגונה" מאת סופוקלס היא לחנך את קהל הצופים לערכי החברה. (חוק האלים, לא

לחטוא בחטא ההיבריס, חוק המלך, ערך כבוד המת, ערך כבוד המשפחה).

מטרת המחזה מושגת (נבנית) באמצעות תיאור שני הגיבורים הטרגיים קראון ואנטיגונה לאורך

המחזה.

המחזה מתחיל בפרולוג. קונפליקט בין אנטיגונה - גבורה טרגית, לבין איסמנה אחותה.

מתוך הדיאלוג ביניהם עולה שקראון הוציא צו שאוסר לקבור את אחיהן (פוליניקס) – **המעשה המביש** במחזה,

הפרת הסדר החברתי.

אנטיגונה מתעקשת לקבור את האח בשם ערך כבוד המשפחה וערך כבוד המת. היא מוכנה למות עבור ערכיה

אלה, **חטא ההיבריס שלה** (מזלזלת בערך החיים – ערך חשוב של החברה).

אסמנה מייצגת את ההיגיון – לא לקבור, הן רק נשים, כבר סבלו מספיק, לא יכולות להילחם במלך.

נאום ראשון של קראון כמלך. אומר לתושבי העיר תבי כי הוא נבחר בזכות. (כל הגברים לבית אדיפוס

מתו, הוא הדוד של אנטיגונה ואסמנה) הוא מבטיח לעם שלום וביטחון, ומסביר מדוע הוציא את הצו שאוסר

לקבור את המת (פוליניקס), כי האח הוא שבגד בעיר.

קראון והשומר – השומר שובר את התדמית שניסה קראון ליצור כמנהיג טוב. השומר מודיע שמישהו קבר

את המת. קראון שולח אותו לחשוף את הגופה ולהשגיח עליה.

שירת המקהלה מזהירה מחטא ההיבריס, המקהלה רומזת לקהל שקראון איננו נוהג כמו שצריך.

קראון והשומר – השומר מגיע עם אנטיגונה שנתפסה כשבאה לקבור שוב את אחיה.

קראון ואנטיגונה – הקונפליקט המרכזי. קראון מאפשר לאנטיגונה להתחרט, היא מסרבת

ומעליבה אותו אישית. שניהם גיבורים טרגיים. המאפיין המרכזי של גיבור טרגי שהוא דומה לאנושות

ברגשותיו, ברצונותיו, אך הוא שונה מהאנושות הרגילה בקיצוניות שבו. הוא חוטא בחטא ההיבריס. הוא

נלחם בשם אידיאל, יש בו אומץ לב, יש בו כעס גדול (חרון אף) מאפייני הגיבור הטרגי. קראון פועל בשם חוק

המלך ואנטיגונה בשם ערך כבוד המשפחה, ערך כבוד המת. הוא לא רואה שום דבר חוץ מהחוק שהוציא (חטא

ההיבריס שלו), היא מוכנה למות כדי להגן על כבוד המשפחה וכבוד המת (חטא ההיבריס שלה).

אסמנה מצטרפת לדיאלוג, מוכנה לקחת על עצמה גם את האשמה. אנטיגונה מסרבת.

קראון לא מבצע את גזר הדין, אלא הוא שולח את אנטיגונה ואחותה לארמון.

הימון בנו קראון, הארוס של אנטיגונה – קראון: קונפליקט. הימון מנסה לשכנע את קראון

לבטל את העונש, לבטל את הצו.

קראון מתרגז ומוציא את גזר הדין לפועל. אנטיגונה נשלחת למערה עם מעט מים ואוכל.

אנטיגונה בדרכה למערה – עצובה שהיא עומדת למות, שהיא לא תזכה להתחתן, אבל היא לא

מתחרטת עדיין מוכנה למות עבור הערכים שהיא מאמינה בהם. היא מייצגת את האנושות אך קיצונית ממנה,

חוטאת בחטא ההיבריס, סובלת, מודעת לסבלה.

תרסיאס הנביא העיוור – קראון – קונפליקט. הנביא עיוור פיזית אבל רואה נכון את המציאות.

קראון רואה פיזית עיוור למציאות. הנביא מייצג את חוק האלים, קראון מייצג את חוק המלך. הנביא אומר לקראון

ללכת מיד לשחרר את אנטיגונה ולקבור את המת. קראון מאשים אותו בלקיחת שוחד.

ראש המקלה אומר לקראון שהנביא הזה תמיד אומר אמת. קראון בפעם הראשונה מבקש עצה.

השליח מודיע לאשת קראון מה קרה – קראון הלך קודם לקבור את המת ואחר כך הגיע למערה

(אנטיגונה התאבדה, הימון בנו של קראון ניסה להרוג אותו, נכשל ומתאבד). אשת קראון מתאבדת

סיום המחזה - קראון בפתח הארמון – מתחרט, מבין שהעיוורון שלו הביא את האסון על כולם.

מבין שחטא בחטא ההיבריס, צועד מהצלחה לכישלון. סובל, מודע לסבלו, מגיע לאישור מחודש של ערכים, מוביל את הקהל לאישור מחודש של ערכים.

המקהלה מסכמת – האדם צריך להיזהר מחטא ההיבריס, האדם צריך לציית לאלים. תפקיד המקהלה

לחנך את הקהל.

הקהל מגיע לקתרזיס, מגיע לאישור מחודש של ערכים אחרי שראה מה קרה לקראון ולאנטיגונה.

הסדר החברתי חזר, הצדק ניצח.

שאלות בגרות

1. נאמנויות שונות מתנגשות ביניהן ומניעות את העלילה של הטרגדיה "אנטיגונה". תאר התנגשות אחת כזו בטרגדיה "אנטיגונה", והסבר את תרומתה להתפתחות העלילה.
2. הגיבורים בטרגדיה הקלאסית אינם מתוארים ב"שחור ולבן", כלומר הם אינם רק טובים או רק רעים. לעיתים הם עשויים לעורר אצל הצופה או הקורא רגשות מעורבים כלפיהם (למשל הערכה ואהדה אך גם דחייה). בחר בשתי דמויות מרכזיות בטרגדיה של סופוקלס שלמדת ודון בקביעה זו בנוגע לכל אחת מהן.
3. תאר את דמותו של החוזה (הנביא), והסבר את תפקידו בטרגדיה שלמדת. כיצד החוזה מאיר את הפעולות של הגיבור או הגיבורה?
4. חורף 2013 – עיוורון מסוגים שונים: פיזי או סמלי, ממלא תפקיד חשוב בטרגדיות "אנטיגונה" ו"אדיפוס המלך" כיצד בא לידי ביטוי העיוורון הפיזי או הסמלי של שתיים מן הדמויות במחזה שלמדת? הסבר את תפקידו של העיוורון בהנעת העלילה של הטרגדיה ובהבנת משמעותה.
5. חורף 2013 – אהבה ומוות מניעים את העלילה הטרגית במחזה "אנטיגונה". הסבר קביעה זו, ובסו אותה של שלבים שונים בעלילה.

6. קיץ 2013 – השאיפה של הגיבור הטרגי לפעול על פי ערכי המוסר אינה מונעת אותו מלטעות טעות גורלית. הסבר קביעה זו על פי המחזה מאת סופוקלס שלמדת ("אנטיגונה" או "אדיפוס המלך").
7. קיץ 2013 – בטרגדיה "אנטיגונה" יש קונפליקט בין השקפות עולם שונות. הצג השקפות עולם אלה, והסבר כיצד הקונפליקט ביניהן מניע את העלילה הטרגית במחזה.
8. קיץ 2015 – הסבר את הגורמים שבגללם אנטיגונה וקראון לא הגיעו לפשרה ביניהם. הדגם את דבריך. אילו קראון ואנטיגונה היו מגיעים לפשרה, האם עדיין היה המחזה שייך לסוגה "טרגדיה"? נמק את דבריך.
9. חורף 2016 ש אלון 90441 – דרמה פרק חובה – אחד השלבים החשובים ביותר בטרגדיה היוונית הוא ההכרה של הגיבור בטעותו. תאר שלב זה בטרגדיה שלמדת ("אנטיגונה" או אדיפוס המלך), והסבר מה הוביל את הגיבור הטרגי להכיר בטעותו, וכיצד הוא התמודד עם הכרה זו.
10. חורף 2016 ש אלון 90441 – "אנטיגונה" – הצג את הקינה של אנטיגונה בזמן שהיא מובלת למערת הקבר. מה קינה זו מלמדת על דמותה של אנטיגונה? הסבר והדגם את דבריך. לדעתך, האם קינה זו יכולה לשנות את היחס של הצופים והקוראים כלפי אנטיגונה? הסבר את דבריך.
11. קיץ 2016 שאלון 904441/שאלון 8281 – לא פרק חובה – אחת ממטרות הטרגדיה היוונית היתה לחנך את העם. הסבר כיצד התנהגותו, בחירותיו וגורלו של הגיבור הטרגי בטרגדיה שלמדת ("אנטיגונה" או "אדיפוס המלך") מסייעים בהשגת מטרה זו.
12. קיץ 2016 שאלון 904441/שאלון 8281 – לא פרק חובה. "אנטיגונה" – כיצד הקונפליקט המרכזי בטרגדיה "אנטיגונה" בא לידי ביטוי ביחסים בין בני המשפחה? הסבר והדגם את דבריך באמצעות שתי מערכות יחסים כאלה.